

WAA MAXAY WAXBARASHADA GAARKA AHI?

Marka ilmuhu helo waxbarashada gaarka ah, waxay la macno tahay in dugsiyo bixiyo adeegyada gaarka ah iyo waxbarashada gaarka ah ee baahida ardaygaas. Waxbarashada gaarka ah ayaa loo heli karaa sababtoo ah sharciga federaalka ee loo yaqaan Xeerka Waxbarashada Shaqsiyaadka Naafada ah (IDEA), kaas oo siinaya ardayda naafada ah iyo waalidiintooda xuquuq gaar ah oo sharci ah si ay u helaan fursadahan waxbarasho ee gaarka ah.

Waxbarashada gaarka ah waa adeeg, maaha goob.

Sidee bay adeegyada waxbarashada gaarka ah u caawin karaan ilmahaaga?

- ▶ Haddii ilmahaagu u qalmo adeegyada waxbarashada gaarka ah, ilmahaagu wuxuu heli doonaa adeegyo iyo taageerooyin si gaar ah loogu talagalay in lagu daboolo baahiyaha gaarka ah ee ilmahaaga.
- ▶ Adeegyada waxbarashada gaarka ah waxay ku siinayaan barnaamij shaqsiyeed lacag la'aan ah waxaana laga yaabaa inay ku jiraan macallimiinta waxbarashada gaarka ah iyo bixiyeyaasha adeegga sida daaweeyayaasha shaqada, daaweeyayaasha jimicsiga, dhakhaatiirta afka-hadalka, iyo bixiyeyaasha waxbarashada dysleksi.

NIDAAMKA WAXBARASHADA GAARKA AH:

Waalidiintu waxay xaq u leeyihiin inay codsadaan qiimaynta waxbarashada gaarka ah wakhti kasta. Dugsiyada waxa looga baahan yahay inay u gudbiyaan arday qiimayn marka la tuhunsan yahay naafo u baahan adeegyada waxbarashada gaarka ah. Waxaa muhiim ah in la fahmo tallaabooyinka **habka waxbarashada gaarka ah**.

Tallaabooyinka Lagu Bilaabayo Waxbarashada Gaarka ah:

Helitaanka Adeegyada Waxbarashada Gaarka ah:

Hirgalinta IEP

Macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan xuquuqdaada waalid ahaan waxaad ka heli kartaa xagga hoose:

spedtex.org

1-855-773-3839

SPEDTEX
Special Education Information Center

Caawinta
Waxbarashada Gaarka
ah ee Waalidiinta

Hagaha Waalidka ee Habka ARD
bit.ly/ParentsARD

Ogeysiiska Ilaalinta Nidaamka
bit.ly/ParentsNPS

Iyadoo ay jiraan sharcio kale oo federaal ah oo sidoo kale siiya ilaalino gaar ah ardayda naafada ah - sida Qeybta 504 ee Sharciga Dhaqancelinta ee 1973 - IDEA waxay leedahay xuquuq gaar ah oo kaliya oo laga heli karo sharcigaas.. Dhukumentigani waxa uu soo koobayaa xuquuqahaas.

1 GUDBINTA QIIMAYNTA WAXBARASHADA GAARKA AH EE LA SAMEEYAY.

Gudbintu waa:

- ▶ Sharcigu wuxuu u baahan yahay marka dugsiga dadweynuhu dareemo in ilmahaagu qabo naafo u baahan adeegyada waxbarashada gaarka ah si uu u guuleysto.
- ▶ Waxa loo yaqaan *codsiga* qiimaynta waxbarashada gaarka ah marka waalidku sameeyo. Codsiga waa in lagu sameeyaa qoraal ahaan xubin shaqaalaha ku habboon ah. Dugsigu waxa uu kaga jawaabi doonaa macluumaadka ku saabsan in uu ku socon doono qiimaynta iyo in kale.

Dugsigu waa in uu qoraal kaga soo jawaabaa 15 cisho gudahood.

2 WAXA LAGU WAYDIIN DOONAA INAAD OGGOSHAY IN DUGSIGU QIIMEEYO ILMAHAAGA.

Oggolaanshaha qiimaynta waa:

- ▶ Oggolaanshaha aad dooratay inaad siiso shaqaale si gaar ah u tababaran si ay u qiimeeyaan oo u qiimeeyaan ilmahaaga meelo gaar ah.
- ▶ Waxa uu dugsigu u adeegsadaa in uu ku bilaabo wakhtiga dugsigu waa inuu dhamaystiraa qiimaynta ilmahaaga.

Marka laga reebo qaar ka mid ah, qiimayntu waa in lagu dhammeeyaa 45 maalmood

3 QIIMAYNTA WAXAA SAMEEYA KOOX AQOONYAHANO AH OO TABABARAN.

Qiimayntu waa:

- ▶ Waxa loo yaqaanaa *Qiimaynta Shakhsiyeed buuxa iyo mid hore* (FIIE), Kaas oo ay ku jiraan warbixin qoraal ah oo ku saabsan tallooyinka waxbarashada iyo macluumaadka ku saabsan meelaha uu ku wanaagsan yahay ilmahaaga, waxyaabaha uu xiiseyo, iyo caqabadaha. Xirfadlayaasha tababbarka naafada looga shakisan yahay waa inay ka qaybqaataan, tusaale ahaan, qof la mid ah daaweeye dysleksi sharci haysta haddii dysleksi laga shakiyo.
- ▶ Lagu sameeyay lacag la'aan. Haddii aadan ku raacsanayn qiimaynta dugsiga, waxaad codsan kartaa *Qiimaynta Waxbarashada Madaxbanaan* (IEE). Tan waxaa samayn doona qof aan dugsigu u shaqayn.

4 GUDDIGA OGOLAANSHAHA, DIB U EEGIDDA IYO XILKA KA CIRINTA (ARD) OO KULMAY SI AY U GO'AANAAN HADDII ILMAHAAGA U QABAN LAHAA ADEEGYADA WAXBARASHADA GAAR AH.

Guddiga ARD waa:

- ▶ Kooxda, oo ay ku jiraan adiga, macalimiinta, maamulayaasha dugsiga, kuwa khibrad gaar ah u leh ilmahaaga, iyo xirfadlayaal sita tababar gaar ah oo ku saabsan naafanimada la tuhunsan yahay.
- ▶ Kulankaan, ka doodista warbixinta qiimaynta ilmahaaga, garashada meelaha uu ku wanaagsan yahay ilmahaaga iyo meelaha baahida uu ka qabo, ka dibna go'aaminta in ilmahaagu qabo naafo iyo baahida adeegyada waxbarashada gaarka ah.

Marka warbixinta qiimaynta la sameeyo, guddiga ARD caadi ahaan waxay haystaan 30 maalmood si ay u go'aamiyaan u-qalmitaanka iyo horumarinta IEP.

5 HADDII ILMAHAAGA UU U HABBOONAAN LAHAA ADEEGYADA WAXBARASHADA GAAR AH, GUDDIGA ARD AYAA SIDOO KALE SOO SAARI DOONA BARNAAMIJ WAXBARASHADA SHAKHSIGA AH (IEP).

IEP waa:

- ▶ Xog ururin tilmaamaya naafonimada ilmahaaga, tusaysa meelaha uu ilmahaagu ku fiican yahay iyo meelaha uu u baahida kaqabo tilmaamaya yoolalka laga shaqaynayo, oo tusinaya waxbarashada gaarka ah iyo adeegyada la xidhiidha ee looga baahan yahay ilmahaagu inuu guulaysto..
- ▶ Dhukumenti ay tahay in dugsigu raaco marka nidaamka horumarintiisa dhammaysto, oo aad oggolaato in ilmahaagu helo adeegyada. Adeegyadu waxay bilaaban doonaan sida ugu dhakhsaha badan.

Waxaad xaq u leedahay inaad ka qaybqaadan karto IEP oo aad oggolaato ama diiddo in baahi loo qabto xannibaad gaar ah.

→ HORE U SOCODKA: HELITAANKA ADEEGYDA GAARKA AH

Marka IEP la sameeyo, waa mas'uuliyadda dugsiga inuu fuliyo IEP. Dugsiyadu waa inay bixiyaan adeegyada, hoyga, iyo taageerada lagu sifeeyay IEP, shaqaalaha dugsiguna waxay la socon doonaan horumarka ilmahaaga ee ujeedooyinka IEP.

- ▶ Waxaad heli doontaa warbixinnada horumarka ee yoolalka IEP ee ilmahaaga ugu yaraan hal mar xilli kasta oo qiimeyn ah.
- ▶ Guddiga ARD ayaa kulmi doona oo dib u eegi doona IEP-ga ilmahaaga ugu yaraan sannadkiiba halmar.
- ▶ Xubin ka ah guddiga ARD, adiga waxaad kala hadli doontaa baahida loo qabo qiimayn cusub ugu yaraan saddexdii sanaba mar.
- ▶ Waxaad codsan kartaa kulanka guddiga ARD wakhti kasta.
- ▶ Waxaad ka noqon kartaa oggolaanshahaaga adeegyada waxbarashada gaarka ah. Si kale haddii loo dhigo, waxaad dugsiga ugu sheegi kartaa qoraal inaad rabto in adeegyada waxbarashada gaarka ah ee ilmahaaga la joojiyo bixintooda.
- ▶ Sharciyo gaar ah ayaa loo dejiyay anshaxa dugsiga. Haddii naafanimada ilmahaaga la oggaado inay tahay sababta dabeecada dabeecadu keentay, markaas guddiga ARD waxaa laga yaabaa, xaaladaha qaarkood, inay beddelaan natiijada anshax marinta.

HADDII IS-AFGARANWAA DHACO:

Inta lagu guda jiro kulan kasta oo guddiga ARD, waxaad noqon doontaa ka qaybgale firfircoon, oo kala xaajoonaya baahiyaha gaarka ah ee ilmahaaga shaqaalaha dugsiga markaad ka shaqaynayso si aad u timaadid is-afgarad ku saabsan waddada ugu fiican ee hore loo maro. Laakiin wakhti ka wakhti, waxaa laga yaabaa inaad khilaafto go'aamada dugsiga. Marka loo eego sharciga federaalka IDEA, waxaad xaq u leedahay inaad ku raaci waydo go'aamada waxbarashada gaarka ah ee dugsigu gaadhay, labadaba *tallaabooyinka lagu bilaabayo waxbarashada gaarka ah* iyo *intala helayo adeegyada waxbarashada gaarka ah*. Ikhtiyaarada xallinta khilaafaadka waxaa ka mid ah xereynta cabashooyinka gobolka, codsashada dhexdhexaadinta, iyo codsashada dhageysiga nidaamka xuquuq dhowrka leh. Fududeeyayaasha gobolka ayaa sidoo kale diyaar u ah inay ka caawiyaan guddiyada ARD inay gaadhaan heshiis guud oo ku saabsan IEPs.

MAXAA KUJIRA IEP?

IEP waa in uu wax ka qabataa waxyaabo gaar ah oo ilmahaagu leeyahay, oo ay ku jiraan:

PLAAFP

- » *Heerarka Joogtada ah ee Horumarka Waxbarashada iyo Waxqabadka Shaqaynaya (PLAAFP):* Guddiga ARD wuxuu qoraa xirfadaha, kartida, iyo caqabadaha ilmahaaga iyadoo ku saleysan warbixinta qiimeynta iyo xog kale.

Hadafyada

- » Hadafyada sanadlaha ah ee **la cabiri karo**: Hadafyada waxaa loo sameeyay in diirada la saaro baahiyaha gaarka ah ee ilmahaaga iyo in lagu qeexo marka ilmahaaga laga filayo inuu horumar sameeyo.
  - Haddii ilmahaagu qabo dysleksi, tusaale ahaan, yoolku wuxuu diiradda saari karaa hagaajinta meel gaar ah ee horumarka wax-akhriska ama faseexnimada waqti go'an gudahii.

Waxbarashada & Adeegyada

- » Sharaxaada **waxbarid si gaar ah loo habeeyay, adeegyada la xidhiidha, iyo caawimooyinka iyo adeegyada dheeriga ah** ee lasiin doono. Waxbaridda iyo adeegyadu way kala duwanaa doonaan iyadoo lagu saleynayo baahiyaha gaarka ah ee ilmahaaga. Tusaale ahaan, haddii ilmahaaga lagu aqoonsaday in uu qabo dysleksi:
  - Waxbaridda sida gaarka ah loo nashqadeeyey waxay u badan tahay inay ku jirto wakhti si joogto ah loo qorsheeyay oo wax ku baro bixiye aad u tababaran oo isticmaalaya barnaamij la muujiyey inuu ka caawiyo ardayda dysleksi qabta oo waafaqsan [Buug gacmeedka Dyslexia](#);
  - Adeegyada la xidhiidha waxa ku jiri kara taageero lagu horumarinayo xirfadaha dhaqdhaqaaqa muruqyada jidhka ee ilmahaaga oo laga helo dhakhtarka shaqada haddii isaga ama iyada ay sidoo kale ku dhibtoonayaan qoraalka; iyo
  - Caawinta iyo adeegyada dheeriga ah waxaa ka mid noqon kara diiwaan gelinta baahida ilmahaaga ee hadalka iyo xulashada qoraalka marka hawlo qoraal ah la qabanayo.

Qiimaynaha

- » Macluumaadka ku saabsan sida ilmahaagu uga qayb qaadan doono gobolka iyo degmada oo dhan **qiimaynaha**, oo ay ku jiraan in hoyga sida wakhtiga dheeraadka ah ay lagama maarmaan tahay.

Kalaguurka

- » **Adeegyada** kalaguurka: Marka ilmahaagu gaadho 14, IEP waa inuu bilaabo inuu diiwaan geliyo qorshayaasha ilmahaaga ka dib dugsiga sare iyo sida adeegyada waxbarashada gaarka ah ee ilmahaaga loo hagaajin doono si looga shaqeeyo qorshayaashaas.

Meelaynta

- » IEP-du waxa ay xustaa meelaynta **waxbarashada** ilmahaaga. Go'aannada meelaynta waxaa haga shuruudaha lagu bixiyo waxbarashada deegaanka ugu xaddidan (LRE). Hadafka LRE waa in ilmahaaga lagu daro fasallada iyo goobaha carruurta aan itaaldarrada lahayn sida ugu habboon ee ku saleysan baahiyaha gaarka ah ee ilmahaaga.

Foomkan waa xuquuqo kooban, oo loo baahan yahay in la siiyo waalidiinta ka dib marka loo gudbiyo. Saxeexaagu waxa uu u adeegaa oo kaliya sida qirashada in aad heshay foomka. Wixii macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan xuquuqdaada, dib u eeg [Ogaysiiska Nidaamka Ilaalinta](#) iyo [Hagaha Waalidka ee Nidaamka ARD](#).

Magaca Ardayga:

Lambarka Aqoonsiga Ardayga:

Magaca Waalidka ama Masuulka

Taariikhda

Saxiixa